

ΔΙΕΘΝΕΣ BESTSELLER

ΚΟΛΥΜΠΩΝΤΑΣ ΜΕ
ΚΑΡΧΑΡΙΕΣ

Το Ταξίδι μου στον Κόσμο των Τραπεζών

JORIS LUYENDIJK

KEY BOOKS

**ΚΟΛΥΜΠΩΝΤΑΣ ΜΕ
ΚΑΡΧΑΡΙΕΣ**

Το Ταξίδι μου
στον Κόσμο των Τραπεζών

JORIS LUYENDIJK

KEY BOOKS

«Η αληθινή συνωμοσία στον τομέα της οικονομίας
είναι ο ήχος της σιωπής».

Φίλιπ Άουγκαρ, *The Greed Merchants*, 2005

Εισαγωγή

Βρίσκεστε μέσα σε ένα αεροπλάνο. Η φωτεινή ένδειξη της ζώνης ασφαλείας έχει σβήσει, μόλις πριν από λίγο σάς πρόσφεραν ένα ποτό και τώρα προσπαθείτε να αποφασίσετε αν θα επιλέξετε το σύστημα ψυχαγωγίας κατά τη διάρκεια της πτήσης ή το βιβλίο σας. Ο άντρας που κάθεται δίπλα σας πίνει σιωπηλός το ουίσκι του, ενώ εσείς κοιτάζετε αφηρημένος έξω, τον ήλιο και τα σύννεφα. Ξαφνικά βλέπετε μια τεράστια λάμψη από φωτιά να βγαίνει από έναν κινητήρα του αεροσκάφους. Καλείτε την αεροσυνοδό. Πράγματι, λέει εκείνη, υπάρχουν κάποια τεχνικά προβλήματα, αλλά όλα είναι υπό έλεγχο. Δείχνει τόσο ψύχραιμη και σίγουρη, που σχεδόν την πιστεύετε. Ωστόσο, μην μporώντας να ελέγξετε την ταραχή σας, σηκώνεστε από τη θέση σας. Πρώτα η ήρεμη αεροσυνοδός και μετά ο υπεύθυνος καμπίνας προσπαθούν να σας εμποδίσουν να προχωρήσετε στο μπροστινό τμήμα του αεροσκάφους. *Κύριε, γυρίστε στη θέση σας, σας παρακαλώ.* Εσείς όμως τους παραμερίζετε σπρώχνοντας, αρπάζετε το πόμολο της πόρτας του πιλοτηρίου, καταφέρνετε να την ανοίξετε και... διαπιστώνετε ότι στο πιλοτήριο δεν βρίσκεται κανένας.

Τα τελευταία χρόνια συζήτησα με 200 περίπου άτομα που εργάζονται ή που εργάζονταν μέχρι πρόσφατα στη χρηματοοικονομική ζώνη του Λονδίνου. Οι ιστορίες που μου διηγήθηκαν είναι πολύ διαφορετικές, αλλά αν έπρεπε να τις παρουσιάσω συνοπτικά με μία εικόνα, θα χρησιμοποιούσα την εικόνα ενός άδειου πιλοτηρίου.

Η προσπάθεια αυτή ξεκίνησε μια όμορφη ηλιόλουστη μέρα τον Μάιο του 2011, όταν ο Άλαν Ρούσμπριτζερ, τότε εκδότης της *Guardian*, με κάλεσε στο γοητευτικά χαοτικό γραφείο του απέναντι από τον Διεθνή Σιδηροδρομικό Σταθμό του Σεν Πάνκρας στο Λονδίνο. Τον Ρούσμπριτζερ τον γνώρισα για πρώτη φορά σε ένα δημοσιογραφικό συνέδριο στη γενέτειρά μου, το Άμστερνταμ. Τότε είχαμε μιλήσει για τους λόγους που πολλοί δείχνουν πολύ μικρό ενδιαφέρον για θέματα που έχουν να κάνουν με το *συμφέρον* τους. Είναι αδιαφορία και απάθεια ή απλά είναι πολλά τα θέματα που έχουν γίνει τόσο περίπλοκα, ώστε όσοι είναι έξω από τον χώρο δεν μπορούν να τα καταλάβουν; Για να το εξακριβώσω, ξεκίνησα ένα πείραμα για μία ολλανδική εφημερίδα. Ανέλαβα ένα σημαντικό, περίπλοκο και προφανώς πληκτικό θέμα, για το οποίο δεν γνώριζα τίποτα –τις βιώσιμες μεταφορές– και έθεσα ένα απλοϊκό ερώτημα: είναι καλή ιδέα το ηλεκτρικό αυτοκίνητο; Το έθεσα σε κάποιον που ανήκε σε αυτό τον χώρο, οι απαντήσεις του οποίου οδήγησαν σε καινούργιες ερωτήσεις, που έγιναν αφορμή για συνεντεύξεις με άλλους σχετικούς με τον χώρο και ούτω καθεξής, μέχρι που προέκυψε μια μορφή «καμπύλης μάθησης» από άρθρα και ιστορίες. Οι άνθρωποι αυτού του χώρου ευχαρίστως αφιέρωναν χρόνο, ενώ οι αναγνώστες έδειξαν να το εκτιμούν όταν έπαιρνες τα πράγματα από την αρχή.

Ο Ρούσμπριτζερ τα άκουσε όλα αυτά με την τυπική αγγλική ευγένεια. Το θέμα αυτό το ξέχασα τελείως για μερικούς μήνες, μέχρι τη στιγμή που βρέθηκα μέσα στο ηλιόλουστο γραφείο του και με ρώτησε αν ήθελα να ασχοληθώ με μια τέτοια «καμπύλη μάθησης» για λογαριασμό της *Guardian*. Με τη μόνη διαφορά ότι δεν θα αφορούσε το ηλεκτρικό αυτοκίνητο. Μου έδειξε προς την κατεύθυνση του Σίτι του Λονδίνου και είπε ότι απείχαμε κυριολεκτικά δύο βήματα από το μέρος που πριν από μερικά χρόνια είχε γνωρίσει τον μεγαλύτερο χρηματοοικονομικό πανικό μετά τη δεκαετία του 1930. Είχαν ξοδευτεί αμέτρητα δισεκατομμύρια για να σωθεί ο κλάδος, αλλά κανένας μέχρι τώρα δεν είχε

μπει στη φυλακή. Και πραγματικά, για αρκετά χρόνια, το Σίτι του Λονδίνου έδειχνε ότι φερόταν όλο και πιο πολύ σαν να μην είχε συμβεί τίποτα. Με ρώτησε, λοιπόν, αν θα ήθελα να δημιουργήσουμε ένα μπλογκ για τον χρηματοοικονομικό τομέα.

Πίσω του έβλεπα το Κανάλι Ρίτζεντς που άστραφτε κάτω από τον ανοιξιάτικο ήλιο, καθώς και ένα τρένο της Eurostar που κατευθυνόταν με μεγάλη ταχύτητα προς τις Βρυξέλλες ή το Παρίσι. Μαζί με τους *New York Times*, η *Guardian* είναι η μεγαλύτερη ηλεκτρονική ποιοτική εφημερίδα παγκοσμίως. Οι σχετικοί με τον χώρο σίγουρα θα αφιέρωναν χρόνο σε μια τόσο έγκυρη εφημερίδα, σωστά; Προσωπικά, αυτά που γνώριζα για τον κόσμο των χρηματοοικονομικών ήταν όσα και ο μέσος αναγνώστης και αυτό ήταν ένα τέλειο παράδειγμα για ένα θέμα με τεράστιο χάσμα ανάμεσα στο κοινό συμφέρον και το συμφέρον του κοινού. Πείτε σε κάποιον ότι τα χρήματά του δεν είναι ασφαλή και θα τραβήξετε όλη του την προσοχή. Μιλήστε για «χρηματοοικονομικές μεταρρυθμίσεις» και ο κόσμος θα κλείσει τα αυτιά του.

Δέχτηκα αμέσως και ευχαρίστησα τον Ρούσμπριτζερ για την ευκαιρία που μου έδωσε. Πώς μπορούσα να ξέρω ότι οι Άγγλοι κρατούν ακίνητο το πάνω χέιλι τους για να καταπνίξουν τον ενθουσιασμό τους, αλλά και τα αρνητικά τους συναισθήματα;

Με αυτό τον τρόπο ένας Ολλανδός δημοσιογράφος με πενταετή εμπειρία στη Μέση Ανατολή και πτυχίο Ανθρωπολογίας κατέληξε στο Σίτι του Λονδίνου να κάνει μία ασυνήθιστη έρευνα: γύρω γύρω οι τραπεζίτες και στη μέση ο Τεντέν.

1

Πίσω από τον Τοίχο της Σιωπής

ΟΤΑΝ ΜΕΛΕΤΟΥΣΑ τα υπέρ και τα κατά του ηλεκτρικού αυτοκινήτου, είχα ξεκινήσει από το μηδέν, χωρίς να κάνω καμία έρευνα. Υποθετώντας τη σκοπιά του αρχάριου είχα πείσει τους σχετικούς με τον χώρο αυτόν να χρησιμοποιούν απλή γλώσσα και σκέφτηκα ότι θα δοκίμαζα αυτή τη μέθοδο και στη συγκεκριμένη αποστολή.

Τώρα χρειαζόμουν μόνο την ερώτηση του αρχάριου. Ρώτησα φίλους και γνωστούς στο Άμστερνταμ και στο Λονδίνο τι θα ήθελαν να ξέρουν για τον κόσμο των χρηματοοικονομικών. Όλοι σχεδόν οι άνθρωποι με τους οποίους συζήτησα ήταν θυμωμένοι, χωρίς να μπορούν να εξηγήσουν ακριβώς το γιατί. Κανένας δεν φαινόταν να καταλαβαίνει τι ακριβώς είχε συμβεί την εποχή που κατέρρευσε η αμερικανική τράπεζα Lehman Brothers το 2008 ή στο κραχ που επακολούθησε, που ήταν ο μεγαλύτερος χρηματοοικονομικός πανικός μετά τη δεκαετία του 1930. Άκουγα διαρκώς να μου λένε: «Αν μπορείς να με βοηθήσεις να καταλάβω πώς λειτουργεί ο κόσμος των χρηματοοικονομικών, θα σου χρωστάω ευγνωμοσύνη. Όμως ξέρω ότι μέσα σε δύο μέρες θα έχω ξεχάσει πάλι όλες τις τεχνικές λεπτομέρειες».

Εντάξει, τους έλεγα. Υπάρχει κάποια ερώτηση γύρω από τα χρηματοοικονομικά ή τους υπαλλήλους των τραπεζών που σε απασχολεί πάρα πολύ και που θα σε έκανε να θυμάσαι την απάντηση; Οι συζητήσεις αυτές ήταν δύσκολες, επειδή οι άνθρωποι ήθελαν πρώτα να εκτονώσουν την οργή τους. «Δεν είναι απίστευτο», έλεγαν, «που χρειάστηκε να γλιτώσουμε εμείς τα τραπεζικά στελέχη, ενώ κανένα από αυτά δεν επέστρεψε τα μπόνους που εισέπραξε; Δείτε πώς έπληξαν τις πιο ευπαθείς κοινωνικές ομάδες οι περικοπές. Στο μεταξύ τα στελέχη των τραπεζών δίνουν στον εαυτό τους τεράστια μπόνους, παρότι οι τράπεζες υπάρχουν μόνο και μόνο επειδή εμείς τις σώσαμε». Τελικά σκέφτηκα ότι οι φίλοι μου ρωτούσαν το ίδιο πράγμα: «Πώς αντέχουν αυτοί οι άνθρωποι τον εαυτό τους;» Φαινόταν μια καλή αρχή, διατυπωμένη με λίγη περισσότερη λεπτότητα ίσως.

Μόλις εγκαταστάθηκα στο Λονδίνο, άνοιξα την ατζέντα μου και επικοινωνήσα με όλους όσους γνώριζα, ζητώντας τους να με συστήσουν σε κάποιον που να εργάζεται στο Σίτι του Λονδίνου. Φυσικά θα περνούσε αρκετός χρόνος μέχρι να έρθουν οι απαντήσεις, γεγονός που μου έδωσε την ευκαιρία να εξερευνήσω στο μεταξύ την καινούρια μου βάση. Πάντα νόμιζα ότι το Λονδίνο ήταν στην ίδια κατηγορία με το Βερολίνο και το Παρίσι, ότι ήταν δηλαδή η πρωτεύουσα μιας μεγάλης ευρωπαϊκής χώρας. Όμως το Λονδίνο είναι από άποψη μεγέθους όσο το Βερολίνο, η Μαδρίτη και το Παρίσι *μαζί*.

Πήρα το μετρό, κατέβηκα στο κέντρο της πόλης και έκανα έναν περίπατο. Τώρα μπορούσα να δω με τα ίδια μου τα μάτια ότι «το Σίτι του Λονδίνου» δεν είναι πλέον ο σωστός όρος. Ο χρηματοοικονομικός τομέας του Λονδίνου απασχολεί γύρω στα 250.000 με 300.000 άτομα. Είναι ένας μεγάλος αριθμός θέσεων εργασίας και οι θέσεις αυτές άρχισαν να εξαπλώνονται σε ολόκληρη την πρωτεύουσα. Προς τα δυτικά, κοντά στο Πικαντίλι Σέρκουκς, βρίσκεται η αριστοκρατική και γνωστή για τη διακριτικότητά της περιοχή του Μίιφερ, όπου θα συνα-

ντήσεις τους πιο τολμηρούς τύπους επαγγελματιών επενδυτών που επενδύουν τα χρήματα άλλων ανθρώπων: κάτοχοι ιδιωτικών κεφαλαίων και εγγυημένων επενδυτικών κεφαλαίων, αλλά και κάτοχοι επιχειρηματικών κεφαλαίων. Μετά είναι το ιστορικό «Σίτι του Λονδίνου» ή το «Σκουέαρ Μάιλ» κοντά στον σταθμό του μετρό Μπανκ, όπου πολλές μεσιτικές επιχειρήσεις, ο ασφαλιστικός τομέας και ένας αριθμός μεγάλων τραπεζών, όπως η Goldman Sachs, περιβάλλονται από αρχιτεκτονικά σύμβολα όπως ο καθεδρικός ναός του Αγίου Παύλου, η Τράπεζα της Αγγλίας και το ένδοξο πρώην Χρηματιστήριο (που σήμερα είναι εστιατόριο και εμπορικό κέντρο). Πηγαίνοντας ανατολικά, προς το αεροδρόμιο, φτάνεις στο Κανάρι Γουόρφ, ένα παλιό λιμάνι, όπου έχουν τα κεντρικά γραφεία τους όλο και περισσότερες τράπεζες και χρηματοοικονομικά ιδρύματα. Το Κανάρι Γουόρφ αποτελείται από αστραφτερούς γυάλινους ουρανοξύστες και από ένα τεράστιο εμπορικό κέντρο, που περιτοιχίζεται από περιποιημένα φυτά και που κάθε γωνιά του ελέγχεται άγρυπνα από κάμερες κλειστού κυκλώματος. Η περιοχή ανήκει σε ιδιώτες και ελέγχεται από ιδιώτες, όπως γρήγορα πληροφορούνται οι διαδηλωτές που συγκεντρώνονται εκεί για να διαμαρτυρηθούν. Κάθε σπιθαμή του Κανάρι Γουόρφ, με εξαίρεση τις πενήντα γυάρδες έξω από τον σταθμό Τζούμπιλι Λάιν, είναι ιδιωτική.

Πέρασαν κάμποσες μέρες, ενώ εγώ συνέχιζα να περιφέρομαι στην πόλη. Δεν είχα πάρει ούτε μία απάντηση στο ερώτημά μου, αν μπορούσαν δηλαδή να μου συστήσουν ανθρώπους που να είναι γνώστες του χρηματοοικονομικού χώρου. Είχα αρχίσει να ανησυχώ, όταν κάποιος φίλος που ήξερα από την Ιερουσαλήμ με προσκάλεσε σε ένα πάρτι όπου μου σύστησε τον «Σιντ». Ο Σιντ ήταν λίγο πριν τα σαράντα, ψηλός, με φαρδιές πλάτες και γιος μεταναστών. Μετά από μία καριέρα ως τρέιντερ σε αρκετές μεγάλες τράπεζες συνεργάστηκε με μερικούς συναδέλφους του και ίδρυσαν μία μεσιτική επιχείρηση: μία εταιρεία που αγοράζει

και πουλάει προϊόντα στις αγορές για λογαριασμό των πελατών της έναντι κάποιας προμήθειας. Με καλοσυνάτη φωνή ο Σιντ είπε ότι το να βοηθήσεις τους ανθρώπους που είναι άσχετοι με αυτό τον χώρο να καταλάβουν το «Σίτι του Λονδίνου» ήταν κάτι «που έπρεπε να είχε γίνει από καιρό». Μου πρότεινε να περάσω μια μέρα στην επιχείρησή του. Η μόνη προϋπόθεση ήταν να μην δώσω στοιχεία για την ταυτότητα του ίδιου ή για την επωνυμία της εταιρείας του. «Οι πελάτες μας δεν θα καταλάβουν για ποιο λόγο μιλάμε σε ανθρώπους του Τύπου».

Μία εβδομάδα μετά, λίγο μετά την ανατολή του ήλιου, έφτασα στην επιχείρηση του Σιντ, που βρισκόταν σε έναν πολυσύχναστο δρόμο στο ιστορικό κέντρο του Σίτι του Λονδίνου. Ο Σιντ μού είχε πει ήδη ότι στον κόσμο των χρηματοοικονομικών υπάρχει ένας σαφής διαχωρισμός μεταξύ αυτών που βλέπουν τα παιδιά τους το πρωί και εκείνων που τα βλέπουν το βράδυ. Εκείνοι που εργάζονται ταυτόχρονα με «τις αγορές» πρέπει να σηκώνονται πάρα πολύ πρωί, για να είναι έτοιμοι μόλις ανοίξουν οι αγορές. Αυτοί βλέπουν τα παιδιά τους το βράδυ. Το άλλο κομμάτι του χρηματοοικονομικού κόσμου εργάζεται ανεξάρτητα από τις αγορές, οι δικηγόροι και οι διαπραγματευτές συγχωνεύσεων και εξαγορών, για παράδειγμα. Αυτοί μπορούν να πάνε τα παιδιά τους στον παιδικό σταθμό ή στο σχολείο, αλλά εργάζονται μέχρι αρκετά αργά το βράδυ. Όταν βλέπεις χρηματοοικονομικά στελέχη να γευματίζουν κάπου στο Σίτι του Λονδίνου, ανήκουν πάντα σε αυτή τη δεύτερη ομάδα. Οι άνθρωποι που εργάζονται ταυτόχρονα με τις αγορές έχουν το φαγητό τους δίπλα στην οθόνη του υπολογιστή τους.

«Γιατί δεν βρίσκεις κάτι να απασχοληθείς για λίγο;» μου πρότεινε ο Σιντ. «Πρέπει μέχρι τις εφτάμισι να τελειώσω ένα σημείωμα που γράφω για τους επενδυτές». Πήγε στο γραφείο του, όπου μία εντυπωσιακή σειρά από οθόνες υπολογιστών έδειχναν ειδήσεις, διαγράμματα και στοιχεία από την αγορά. Όπου κι αν κοίταζα έβλεπα τηλέφωνα και τηλεοράσεις συντονισμένες σε κα-

νάλια που μετέδιδαν χρηματοοικονομικές ειδήσεις. Σε λιγότερο από μία ώρα θα άνοιγαν οι αγορές. Στην αίθουσα επικρατούσε μία ατμόσφαιρα τεταμένης προσμονής. Ένωθα ένα σφίξιμο στο στομάχι, όπως κάθε φορά που παίζεται ένα κρίσιμο παιχνίδι του Παγκοσμίου Κυπέλλου Ποδοσφαίρου.

Ο Σιντ μού εξήγησε ότι το σημείωμά του περιελάμβανε μια ανάλυση και επενδυτικές συμβουλές για τους πελάτες του, που κατά κύριο λόγο ήταν συνταξιοδοτικά ταμεία, ασφαλιστικές εταιρείες καθώς και άλλοι επαγγελματίες επενδυτές που ασχολούνταν με την επένδυση χρημάτων άλλων ατόμων. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του οι πελάτες του δέχονταν καθημερινά τουλάχιστον τριακόσια τέτοια μέιλ. «Προσπαθώ να είμαι λακωνικός και επί του θέματος. Η προσοχή των πελατών αποσπάται όταν το κείμενο υπερβαίνει τη μία σελίδα. Στην καλύτερη περίπτωση μπορείς να ελπίζεις ότι θα διαβάσουν μερικές μόνο παραγράφους». Στο σημείωμά του δεν ανέφερε πράγματα για συγκεκριμένες εταιρείες. Είπε ότι υπήρχαν ολόκληρες ομάδες ερευνητών κάπου αλλού γι' αυτό τον σκοπό. Εκείνος είχε επιλέξει αυτό που χαρακτήρισε ως «σφαιρική ματιά σε ολόκληρη την οικονομία». Όλη την υπόλοιπη ημέρα έκανε σχόλια για τις νέες εξελίξεις και τροποποιούσε το σημείωμά του.

Ήταν δηλαδή κάτι σαν αθλητικός σχολιαστής και οι αγορές ήταν ο αγώνας; Το σκέφτηκε για λίγο. «Ίσως. Με τη διαφορά ότι η δική μου ανάλυση απευθύνεται στους προπονητές και τους παίκτες που συμμετέχουν στον αγώνα, παρά στους θεατές που βρίσκονται στο στάδιο». Ανάμεσα στους πελάτες του βρισκόνταν και τρέιντερ μεγάλων τραπεζών. «Όλοι εμείς εδώ έχουμε εργαστεί σε μεγάλες τράπεζες και συνεπώς ξέρουμε τι συμβαίνει εκεί. Η ζωή τού τρέιντερ μπορεί να είναι πολύ μοναχική. Έχεις εξειδικευτεί σε ένα συγκεκριμένο τομέα, για παράδειγμα, στον κλάδο των αυτοκινήτων. Αυτός είναι ο “τομέας” σου. Όμως μπορεί να υπάρχει μόνο ένας που να ασχολείται με αυτόν τον τομέα. Μπορεί να υπάρχει κάποιος νεότερος που να σε βοηθάει, αλλά

τίποτα περισσότερο. Η έρευνά μας είναι κάτι σαν δοκιμαστική αξιολόγηση, μια δεύτερη γνώμη. Προωθούμε τις καλές ιδέες, αλλά και ψήγματα πληροφοριών τις οποίες μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να φανούν καλοί στα μάτια του αφεντικού».

Οι αγορές άνοιξαν και για μισή ώρα όλοι έδειχναν πάρα πολύ απασχολημένοι. Οι μπρόκερ που βρίσκονταν στην αίθουσα φώναζαν ο ένας στον άλλο: «Είδες τον χρυσό στις 1670 μονάδες;» Καθώς τα πράγματα ηρεμούσαν, μία μπρόκερ, που δουλειά της ήταν να παρακολουθεί στις οθόνες της την αγορά και να βρίσκει αγοραστές για αυτά που οι πελάτες της ήθελαν να πουλήσουν και αντιστρόφως, έριχνε μια ματιά τότε στην εφημερίδα *Sun* και τότε στις οθόνες της. «Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα σε έναν μπρόκερ και τον πελάτη του;» με ρώτησε. «Ο μπρόκερ θα πει “άντε πηδήξου” μόνο αφού κλείσει το τηλέφωνο».

Κατέγραψα το παραπάνω στο σημειωματάριό μου και πλησίασα έναν άντρα γύρω στα τριάντα που καθόταν με τα ακροδάχτυλα ακουμπισμένα στους κροτάφους του. Κοίταζε τέσσερις οθόνες και έσκυβε τόσο κοντά, που η μύτη του σχεδόν ακούμπησε πάνω στη μία απ' αυτές. Μου εξήγησε ότι έκανε «τεχνική ανάλυση». Ή, σε πιο απλή γλώσσα: κοίταζε να εντοπίσει τάσεις στην τιμή της μετοχής μιας συγκεκριμένης ομάδας εταιρειών, και με βάση αυτές τις πληροφορίες έδινε επενδυτικές συμβουλές. Οι αγορές είχαν τραβήξει την προσοχή του από την εποχή που πήγαινε στο δημοτικό. Δεν ήξερε και πολλά από Οικονομικά και έμαθε γρήγορα ότι μόνο οι μεγάλοι παίκτες μπορούν να πληρώσουν την ανώτερου επιπέδου και υψηλής αξίας έρευνα, όπως ήταν η έρευνα του Σιντ. Ύστερα ανακάλυψε την «τεχνική ανάλυση», μία μέθοδο να εργάζεται με δημόσια δεδομένα για να μελετάει την αγορά. «Το κάνω εδώ και αρκετά χρόνια», μου είπε, «και, κατά ένα εκπληκτικό τρόπο, συχνά παίζει ρόλο η διαίσθηση, η υποσυνείδητη αναγνώριση και ο εντοπισμός των τάσεων».

«Να σου πω!» φώναξε δήθεν θυμωμένος ο Σιντ. «Πήγαινε να μιλήσεις στον Ολλανδό καλεσμένο μας». Κι έτσι κάθισα μαζί με

ένα ομιλητικό και κάπως κουρασμένο άντρα λίγο πριν τα τρία-ντα. Μου είπε ότι ως στέλεχος πωλήσεων θεωρούσε τον εαυτό του τυχερό. Ξυπνούσε στις πεντέμισι το πρωί, ενώ άλλοι, όπως ο Σιντ, σηκώνονταν στις πέντε. Εγώ σημείωνα τα πάντα όσο πιο γρήγορα μπορούσα στο μικρό σημειωματάριό μου, όταν η μπρόκερ που διάβαζε τη *Sim* μου έδωσε ένα χαρτάκι διπλωμένο στα δύο, που έγραφε: «Τελείως ανισόρροπος, αλλά ακίνδυνος – τις περισσότερες φορές». Με ένα χαμόγελο ο πωλητής το τσαλάκωσε και της το πέταξε στο κεφάλι. Ανασήκωσε τους ώμους. «Χιούμορ της αίθουσας συναλλαγών».

Τα καθήκοντά του ως «πωλητή» ήταν να παίρνει την ανάληψη από τον Σιντ ή τον τεχνικό αναλυτή και να τη διαβιβάζει στους πελάτες του ελπίζοντας ότι θα τους πείσει να αγοράσουν ή να πουλήσουν κάτι με τη μεσολάβησή του. Ήταν ένα είδος φίλτρου, μου εξήγησε, επειδή ήξερε πολύ καλά τις ανάγκες των πελατών του. Μερικοί εστίαζαν στην ψυχολογία της αγοράς της ημέρας και προτιμούσαν να διαβάσουν μία τεχνική ανάλυση, ενώ άλλοι μελετούσαν τις μακροπρόθεσμες και «θεμελιώδεις» πτυχές, όπως η πραγματική χρηματοοικονομική ευρωστία μιας εταιρείας. Έδειξε στην οθόνη του. «Κοίτα εδώ τον κατάλογο των πελατών μου. Με αυτούς τους τύπους συνεργάζομαι χρόνια. Πολλούς από αυτούς τους έφερα εγώ εδώ, όταν ήρθα σ' αυτή την εταιρεία. Οι πελάτες προτιμούν να επικοινωνούν και να συναλλάσσονται με κάποιο άτομο που εμπιστεύονται και όχι ανώνυμα με την εταιρεία που εργάζεται το άτομο αυτό». Τελικά υπάρχουν δύο είδη πωλητών, μου είπε. «Αυτοί που ξέρουν να ακούνε, και οι επιθετικοί, που πείθουν τους άλλους να κάνουν ό,τι εκείνοι θέλουν. Οι δεύτεροι συχνά τα πάνε πολύ καλά, αλλά δεδομένου ότι σε γενικές γραμμές ανήκω στην πρώτη ομάδα, ελπίζω να μπορέσω να αντέξω αυτή την απόσταση».

Θεωρούσε ότι θα τα κατάφερνε; Δίστασε λίγο. «Προς το παρόν αναρωτιέμαι γιατί το κάνω αυτό. Το ωράριο είναι απαισίο και η αμοιβή μπορεί να είναι φρικτή για πολύ καιρό». Εργαζόταν

ως ελεύθερος επαγγελματίας, η αμοιβή του οριζόταν βάσει προμήθειας και οι δουλειές προχωρούσαν πολύ αργά μετά το κραχ. Στο μεταξύ τα πάγια έξοδά του ήταν υψηλά: συνδρομές σε πηγές χρηματοοικονομικών δεδομένων, τηλεφωνικά συστήματα, προσωπικοί υπολογιστές με τρεις, τέσσερις ή και πέντε οθόνες, γεύματα και νυχτερινές έξοδοι με πελάτες... «Πρέπει να είσαι πολύ χοντρόπετσος και αθεράπευτα αισιόδοξος, ώστε να συνεχίσεις χωρίς να καταρρέεις κάθε τόσο ή χωρίς να γίνεις αλκοολικός».

Στο μεταξύ οι αγορές στο Λονδίνο και στην υπόλοιπη Ευρώπη έκλειναν, γεγονός που τελικά μου έδωσε μια ευκαιρία να χαλαρώσω και να πάρω μιαν ανάσα. Όστε αυτή λοιπόν ήταν μία μικρή αίθουσα αγοραπωλησιών! Αυτό που είχα δει ήταν ένα τμήμα των «χρηματοοικονομικών αγορών», όπως στα γνωστά ρεπορτάζ των ειδήσεων: «Οι χρηματοοικονομικές αγορές σήμερα το πρωί αντέδρασαν θετικά στο αποτέλεσμα των γερμανικών εκλογών». Όλοι αυτοί οι αριθμοί στις οθόνες φαίνονταν να σηματοδοτούν ένα ακριβές και αναμφίβολο σύμπαν, αλλά ταυτόχρονα έδιναν την αίσθηση ότι ήταν κάπως απατηλοί, σαν ένα ηλεκτρονικό παιχνίδι χωρίς συνέπειες.

Όταν όλοι τελείωσαν τη δουλειά τους στον υπολογιστή, ήταν πια ώρα για την παμπ. Ήταν καλή η σημερινή μέρα; Για τον τεχνικό αναλυτή δεν ήταν. Οι τιμές «συμπεριφέρθηκαν» διαφορετικά απ' ό,τι είχε προβλέψει. «Αύριο είναι μια άλλη μέρα», είπε. Κι ο Σιντ δεν ήταν και τόσο χαρούμενος. Στο σημειώμά του είχε προβλέψει παρέμβαση εκ μέρους της Κεντρικής Τράπεζας της Ελβετίας. «Το καταπληκτικό ήταν ότι δεκαπέντε λεπτά αργότερα η Κεντρική Τράπεζα της Ελβετίας όντως παρενέβη», είπε. «Λιγότερο ευχάριστο ήταν το γεγονός ότι εξαιτίας κάποιας παρανόησης, δεν εστάλη το σημειώμά μου. Αν είχε σταλεί, θα είχα φανεί "εύστοχος" στους πελάτες μου, αφού θα έβλεπαν ότι η πρόβλεψή μου επαληθεύτηκε». Άλλη μια γουλιιά μπίρα. «Φυσικά υπό τον όρο ότι θα είχαν διαβάσει το σημειώμά μου».